

УДК 368

Луців М., Мурована З.– ст. гр. БМп-13

*Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя*

## **ДРЕВНЬОРУСЬКІ ПРООБРАЗИ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ**

Науковий керівник: доцент Сіра Н.С.

Розробка теоретичних уявлень про особливості виникнення, форми існування і тенденції розвитку української ментальності в давньоукраїнській культурі можлива лише в річищі загальної реконструкції історичного й національного типу свідомості, притаманного даній культурі, а саме середньовічної свідомості з завбачуванням національним змістом. Виходячи з того, що середньовічна культура мала чітку моральну спрямованість, слід відзначити, що Київська Русь з цього погляду становить чи не найяскравіший приклад. Це засвідчує увесь склад її культурних джерел: явне домінування первісних чуттєво-етичних характеристик і оцінювань у фольклорі; цілком свідомо, з національним забарвленням, християнська мораль, що формується на історичному давньокиївському культурному ґрунті, маючи відображення як у літописному, так і в житійному жанрі писемності, «законодавча» етика «Руської Правди», морально загострена символіка давньокиївської іконографії і архітектури. Значить, на початкових стадіях розвитку національне самоусвідомлення русичів здійснювалось переважно через моральну сферу. Саме у сфері релігійно-моральної свідомості культурні проблеми вітчизняного менталітету постають найрельєфніше.

Найбільш інтегрує в собі суттєві риси національної свідомості, формує її моральний ідеал, це – давньокиївський образ святості у процесі його складання і подальшого входження в різні сфери людського життя. З найдавніших часів в особі своїх святих народ не лише вшановував небесних охоронців, а й очікував від них життєвих орієнтирів, віднайдення смислу свого особистого шляху. Святість постає як всезагальна ступінь онтологічної досконалості, як неминуща цінність, як моральна людська максима, ідеал християнського світовідношення і найвищий взірєць конкретного людського життя. В антологічному ракурсі осмислення святості засвідчує її і як феномен культури, і як філософську категорію. Через образ святого здійснюється трансформація осмислення давньокиївської святості від онтологічного до морального її аспекту.

Найбільш усталений образ давньокиївської свідомості – це образ «святого мѣста». У «Повісті врем'яних літ», в агіографічній літературі знаходимо його різноманітні відтінки. Свята ікона як матеріальне осереддя, чуттєво-образне втілення духовної субстанції стає невід'ємною часткою подальшого розвитку нашої національної духовності, оскільки інтелектуальні і світоглядні потенції руської ікони досить виразні.

Всі моральні якості святості в вітчизняній культурі інтегрує в собі образ Святої Русі. В глибину століть у національний менталітет сягає ця своєрідна тенденція висувати на перше місце у справі спасіння «рідну землю». «Свята Русь» («земля свято руська») являє собою перший образ національної соборності. Ідея спільної духовної віри і моралі гартує людей у вихідну духовну цінність яка охоплює в образі «Святої Русі» всю сукупність визначальних життєвих цінностей давнього русича – природних, родинних, духовних.

Дослідження першоджерел дозволяє встановити найбільш показові в теоретичному розумінні ракурси давньокиївського образу святості, які становлять суттєві парадигми української культури в її подальшому розвитку.